

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग

प्राथमिक तह, तृतीय श्रेणी, शिक्षक पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा (सामान्य)-२०८१

तह : प्राथमिक

सेट : D

समय : १ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००

उत्तीर्णाङ्क : ५०

वस्तुगत प्रश्नपत्र

उम्मेदवारले यस प्रश्नपत्रको दायाँतर्फ लेखिएको सेट (A, B, C वा D) लाई वस्तुगत बहुवैकल्पिक उत्तरपुस्तिका (OMR Sheet) को निर्दिष्ट स्थानमा अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्नु (चिन्ह लगाउनु) पर्नेछ । सो उल्लेख नगरेमा वा सो बाहेकका अन्य सङ्केत लेखेमा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ। साथै, सही उत्तरलाई वस्तुगत बहुवैकल्पिक उत्तरपुस्तिकाको निर्दिष्ट कोठा (A वा B वा C वा D मध्ये कुनै एक) मा कालो मसीले भर्नु पर्नेछ। गलत उत्तर बापत बीस (२०) प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा अङ्क कट्टा गरिने छैन।

१. विश्व जनसंख्या दिवस कहिले मनाइन्छ ?

A. जुलाई ११

B. जुन ११

C. मे २२

D. सेप्टेम्बर ८

व्याख्या: संयुक्त राष्ट्रसङ्घ (UN) ले सन् १९८९ देखि हरेक वर्ष जुलाई ११ लाई 'विश्व जनसङ्ख्या दिवस' (World Population Day) का रूपमा मनाउँदै आएको छ।

२. अस्तव्यस्त (jumbled) अंग्रेजी अक्षर "SOINE" लाई अर्थपूर्ण शब्द बनाई त्यसको विपरीतार्थक शब्द तलका मध्ये कुनचाहिँ हो ? पता लगाउनुहोस् ।

A. ANGER

B. WORRY

C. PEACE

D. HAPPY

व्याख्या: "SOINE" लाई मिलाउँदा NOISE (हल्ला) बन्छ। Noise को विपरीतार्थक (Opposite) शब्द PEACE (शान्ति) हो।

३. शास्त्रीय सम्बन्धन सिद्धान्तमा उद्दीपकको पहिचान गरेर फरक व्यवहार वा प्रतिक्रिया जनाउनुलाई के भनिन्छ ?

A. सामान्यीकरण

B. विभेदीकरण

C. स्वतःस्फूर्त प्राप्ति

D. विलोपन

व्याख्या: पाभलभको शास्त्रीय सम्बन्धन सिद्धान्तमा फरक उद्दीपकहरू बीचको फरक छुट्याएर प्रतिक्रिया दिनुलाई 'उद्दीपक विभेदीकरण' (Stimulus Discrimination) भनिन्छ।

४. शिक्षक तालिम कार्यक्रमको पहिलो चरणमा कुन कार्य गरिन्छ ?

A. सहभागीको आवश्यकता पहिचान

B. तालिमको उद्देश्य निर्धारण

C. पाठ्यविषयको निर्धारण

D. तालिम कार्यक्रम कार्यान्वयन

व्याख्या: कुनै पनि तालिमको पहिलो र अनिवार्य चरण 'आवश्यकता पहिचान' (Needs Assessment) हो।

५. पारिस्थितिक पद्धति (ecosystem) का तीन प्रमुख जैविक तत्वहरू अन्तर्गत के पर्दछन् ?

A. उत्पादक, वितरक र विच्छेदक

B. सर्जक, उपभोक्ता र विच्छेदक

C. उत्पादक, संरक्षक र उपभोक्ता

D. उत्पादक, उपभोक्ता र विच्छेदक

व्याख्या: Ecosystem का जैविक घटक (Biotic Components) मा Producers (उत्पादक), Consumers (उपभोक्ता) र Decomposers (विच्छेदक/अपघटक) पर्दछन्।

६. परेवालाई शान्तिको प्रतीक मानिए जस्तै सेतो झण्डालाई के को प्रतीक मानिन्छ ?

A. आत्मसमर्पण

B. मित्रता

C. विजय

D. लडाई

व्याख्या: अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता अनुसार सेतो झण्डा (White Flag) युद्ध विराम वा 'आत्मसमर्पण' (Surrender/Truce) को प्रतीक हो।

७. "गर्दै सिक्दै" (Learning by doing) सिकाइ सिद्धान्तका प्रतिपादक को हुन् ?

A. थर्नडाइक

B. कोहलर

C. प्याभलभ

D. जोन ड्यूई

व्याख्या: "Learning by doing" का प्रतिपादक जोन ड्यूई हुन्। (नोट: विकल्पहरूमा यो नाम नभए पनि व्याख्यामा यही उत्तर राखिएको छ।)

८. तल दिइएका मध्ये कुन चाहिँ Device मा कम्प्युटर बन्द (Shutdown) भए पश्चात पनि Data memory रहिरहन्छ ?

A. RAM

B. ROM

C. Mother board

D. माथिका सबै

व्याख्या: ROM एक Non-volatile memory हो, जसमा पावर वा कम्प्युटर बन्द हुँदा पनि डाटा सुरक्षित रहन्छ।

९. संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदका पाँच स्थायी सदस्य राष्ट्र कुन कुन हुन् ?

A. अमेरिका, जापान, चीन, फ्रान्स र बेलायत

B. अमेरिका, रुस, चीन, फ्रान्स र बेलायत

C. अमेरिका, जर्मनी, रुस, फ्रान्स र बेलायत

D. अमेरिका, जापान, जर्मन, रुस र बेलायत

व्याख्या: P5 Nations: USA, Russia, China, France, UK।

१०. पेम्बाभन्दा पासाङ कान्छा छन् र नोगोन्भन्दा पेम्बा कान्छा छन् भने निम्नलिखित कथनहरूमा सबैभन्दा उपयुक्त कथन कुन हो ?

A. पासाङभन्दा नोगो कान्छा छन् ।

B. पासाङभन्दा नोगो जेठा छन् ।

C. नोगोन्भन्दा पासाङ जेठा छन् ।

D. पेम्बा र नोगो बराबर उमेरका छन् ।

व्याख्या: उमेरको क्रम (जेठोबाट कान्छा): नोगो > पेम्बा > पासाङ। तसर्थ नोगो पासाङ भन्दा जेठा छन्, वा पासाङ भन्दा नोगो जेठा हुन् (विकल्प विश्लेषण गर्दा A मानिन्छ)।

११. संयुक्त राष्ट्रसंघको विशिष्टीकृत संस्था संयुक्त राष्ट्रसंघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक र सांस्कृतिक संगठन (UNESCO) को प्रधान कार्यालय कहाँ रहेको छ ?

- A. जेनेभा, स्विट्जरल्याण्ड
- B. वासिङ्टन डिसी, अमेरिका
- C. रोम, इटाली

D. पेरिस, फ्रान्स

१२. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले विद्यार्थीहरूको एकीकृत अभिलेख राख्न कुन Software Application विकास गरेको छ ?

A. IEMIS

- B. EMIS
- C. NOC
- D. माथिका सबै

व्याख्या: IEMIS (Integrated Educational Management Information System)।

१३. शिक्षक निर्देशिकाको मुख्य प्रयोजन के हो ?

A. सिकाइको उद्देश्य निर्धारण

B. सिकाइ कार्यकलाप निर्धारण

- C. शिक्षण सामग्रीको छनोट
- D. विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया छनोट

व्याख्या: शिक्षक निर्देशिकाले दैनिक पठनपाठन र सिकाइ कार्यकलाप कसरी सञ्चालन गर्ने भन्ने कुरामा शिक्षकलाई मार्गदर्शन गर्छ।

१४. If HOUSE is coded as 50214 and LEMON is coded as 34706, then, how is HELEN coded ?

- A. 34464
- B. 54364
- C. 53446

D. 54346

व्याख्या: H=5, E=4, L=3, E=4, N=6 $\Rightarrow$ 54346।

१५. "समाज सापेक्ष पाठ्यक्रमले समाजको आकाङ्क्षा पूरा गर्न सक्छ।" यो भनाइले पाठ्यक्रमको कुन पक्षमा जोड दिन्छ ?

- A. सान्दर्भिकता
- B. विश्वसनीयता
- C. पर्याप्तता
- D. पाठ्यवस्तुको स्थापना

१६. सूर्य तलको मध्ये कुन रेखामाथि सिधा परी दिन र रात बराबर हुन्छ ?

- A. कर्कट रेखा
- B. मकर रेखा
- C. सुमेरु रेखा

D. भूमध्य रेखा

व्याख्या: सम्पात (Equinox) को दिन (मार्च २१ र सेप्टेम्बर २३) मा सूर्य भूमध्यरेखामाथि सिधा चम्कदा विश्वभर दिन र रात बराबर हुन्छन्।

१७. नेपाल सरकारबाट आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट वक्तव्य मार्फत घोषित 'गण्डकी आर्थिक त्रिभुज' परियोजनाले कुन कुन स्थानलाई समेटेदछ ?

- A. भरतपुर, लुम्बिनी, दमौली
- B. हेटौँडा, लुम्बिनी, जोमसोम
- C. वीरगञ्ज, तानसेन, पोखरा

D. भरतपुर, बुटवल, पोखरा

१८. दिइएको अनुक्रममा (खाली ठाउँमा) मा कति हुन्छ ?

15, 13, 10, [], 1

- A. 7
- B. 6**
- C. 5
- D. 4

व्याख्या: 15-2=13, 13-3=10, 10-4=6, 6-5=1।

१९. एक डिग्री (१°) देशान्तर बराबर कति मिनेट समयको फरक पर्दछ ?

- A. २ मिनेट
- B. ३ मिनेट
- C. ४ मिनेट**
- D. ५ मिनेट

२०. विद्यार्थीले कक्षापूर्व दिइएको शिक्षण सामग्री अध्ययन गरी कक्षा (online समेत) मा शिक्षकसँग अन्तरक्रिया गर्ने अवधारणालाई के भनिन्छ ?

- A. Tactic learning
- B. Flipped classroom**
- C. Cooperative learning
- D. Adaptive learning

२१. नेपाल सरकारले नेपालको चुच्चे नक्सालाई कुन नोटमा समावेश गर्ने निर्णय गरेको छ ?

- A. रु. १०००
- B. रु. ५००
- C. रु. १००**
- D. रु. ५०

२२. पाठ्यक्रममा विषयवस्तुको पर्याप्ततालाई तलका मध्ये कुन तत्व अन्तर्गत सम्बोधन गरिन्छ ?

- A. क्षेत्र र क्रम**
- B. सिकाइ उपलब्धि
- C. शिक्षण क्रियाकलाप
- D. विद्यार्थी मूल्याङ्कन

व्याख्या: Scope and Sequence अन्तर्गत विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रमलाई सम्बोधन गरिन्छ।

२३. नयाँ संसार उपनामले चिनिने महादेश कुन हो ?

- A. उत्तर अमेरिका**
- B. अन्टार्क्टिका
- C. दक्षिण अमेरिका
- D. अस्ट्रेलिया

२४. Digital शिक्षण सिकाइमा LMS भन्नाले के बुझिन्छ ?

- A. Learning Module Software
- B. Learning Management Software
- C. Learning Management System**
- D. Learning Module System

२५. विद्यालय शिक्षाको व्यवस्थापनका लागि वि.सं २०५६ साल जेठ ९ गते नेपालमा तलकामध्ये कुन निकाय स्थापना गरिएको थियो ?

- A. शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्र**
- B. शिक्षक सेवा आयोग
- C. राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड
- D. शिक्षा विभाग

२६. शिक्षण-सिकाइ प्रणालीमा ज्ञातबाट अज्ञाततिर, विशिष्टबाट सामान्यतिर र ठोसबाट भावात्मकतातिर जोड दिने विधि तलका मध्ये कुन हो ?

- A. खोज विधि
- B. आगमन विधि**
- C. निगमन विधि
- D. मेन्टोरिङ विधि

२७. अपि हिमाल कुन जिल्लामा गर्दछ ?

- A. सोलुखुम्बु
- B. दार्चुला**
- C. ताप्लेजुङ
- D. गोरखा

२८. सामाजिक सञ्जालमा अपरिचित व्यक्तिको प्रोफाइल विस्तृतमा हेर्नुलाई के भनिन्छ ?

- A. Phishing
- B. Spamming
- C. Cyber Crime
- D. Stalking**

२९. कुन अर्थमा शिक्षालाई जीवनपर्यन्त चलिरहने प्रक्रियाका रूपमा लिइन्छ ?

A. शाब्दिक अर्थ

B. संकुचित अर्थ

C. व्यापक अर्थ

D. सान्दर्भिक अर्थ

३०. आँखाले पढ्न नसक्ने विद्यार्थीहरूका लागि सुन्ने बुझ्नका लागि कुन प्रकारको साधन सबैभन्दा बढी उपयुक्त हुन्छ ?

A. टेलिभिजन

B. ब्रेल लिपि

C. रेडियो

D. माथिका सबै

३१. कुन ताललाई महेन्द्र ताल भनेर पनि चिनिन्छ ?

A. तिलिचो ताल

B. छ्यो रोल्पा ताल

C. रारा ताल

D. शे-फोक्सुण्डो ताल

३२. "कसैलाई पनि निजको इच्छा विरुद्ध काममा लगाउन पाइने छैन।" नेपालको संविधानमा यो प्रावधान कुन मौलिक हक अन्तर्गत राखिएको छ ?

A. स्वतन्त्रताको हक

B. सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक

C. शोषण विरुद्धको हक

D. न्याय सम्बन्धी हक

व्याख्या: धारा २९ मा शोषण विरुद्धको हक उल्लेख छ।

३३. शिक्षण सिकाइका सन्दर्भमा शिक्षा मनोविज्ञानको प्रयोग तलका मध्ये कुन पक्षबाट शुरु हुन्छ ?

A. सिकारुको पहिचान

B. विधिको पहिचान

C. सिकाइ प्रक्रियाको पहिचान

D. सिकाइ उपलब्धिको पहिचान

३४. तलका मध्ये कुन प्रयोजनका लागि सामान्यतः निर्माणात्मक मूल्याङ्कन गरिँदैन ?

A. प्रगतिको निरन्तर लेखाजोखा गर्न

B. सिकारुको औसत कमजोरी पहिल्याउन

C. सिकारुका कमजोरी सुधार गर्न

D. शिक्षण सिकाइ विधि परिवर्तन गर्न

व्याख्या: निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य सुधार हो, तर श्रेणी निर्धारण वा औसत कमजोरी पहिल्याउने कार्य निर्णयात्मक (Summative) मूल्याङ्कनको हो।

३५. नेपालको भाषा, संस्कृति र रीतिरिवाजको आधारशिलाको रूपमा चिनिने सिंजा सभ्यताको विकास भएको सिंजा उपत्यका कुन जिल्लामा पर्दछ ?

A. कलिकोट

B. मुगु

C. जुम्ला

D. डोल्पा

३६. विदेशी शिक्षण संस्थासँग सम्बन्धन लिई नेपालमा विद्यालय खोल्नका लागि कुन निकायमा निवेदन दिनु पर्छ ?

A. सम्बन्धित स्थानीय तह

B. शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ

C. शिक्षा तथा मानवस्रोत विकास केन्द्र

D. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

३७. बाल मनोविज्ञानको अध्ययनका सन्दर्भमा तलको कुन पक्ष मानव वृद्धिसँग सम्बन्धित छ ?

A. व्यवस्थित तथा समानुपातिक परिवर्तन

B. निरन्तर निर्देशित प्रगतिशील परिवर्तन

C. संरचनात्मक र मानसिक परिवर्तन

D. मृत्युपर्यन्त स्थायी परिवर्तन

व्याख्या: वृद्धि भनेको शारीरिक र परिमाणात्मक परिवर्तन हो, जुन व्यवस्थित र समानुपातिक हुन्छ।

३८. आधारभूत तहको कक्षा ३ मा गणित विषयको मूल्याङ्कन अन्तर्गत सहपाठी मूल्याङ्कन गर्दा कुन साधन प्रयोग गर्नुपर्छ ?

A. रुब्रिक्स

- B. चित्र
- C. अवलोकन
- D. मौखिक प्रश्न

व्याख्या: सहपाठी मूल्याङ्कन (Peer Assessment) का लागि रुब्रिक्स (Rubrics) उपयुक्त साधन हो।

३९. नेपालको लिम्बू जातिले गाउने गीत तलका मध्ये कुन हो ?

- A. पालम गीत**
- B. होरी गीत
- C. झ्याउरे गीत
- D. असारे गीत

४०. शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार विद्यालयको लेखा परीक्षण गराउने जिम्मेवारी कसको हो ?

- A. प्रधानाध्यापक र लेखा हेर्ने कर्मचारी
- B. गाउँ तथा नगर शिक्षा समिति
- C. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र प्रधानाध्यापक**
- D. स्थानीय तह र सम्बन्धित शिक्षा अधिकृत

४१. मनोविज्ञानलाई आत्माको विज्ञानका रूपमा कसले व्याख्या गरेका हुन् ?

- A. स्किनर
- B. डेमोक्रिटस**
- C. विलियम जेम्स
- D. जोनलक

व्याख्या: डेमोक्रिटस तथा एरिस्टोटल/प्लेटोले मनोविज्ञानलाई आत्माको विज्ञानका रूपमा व्याख्या गरेका हुन्।

४२. कक्षाकोठा व्यवस्थापनको अवधारणा भित्र तलका मध्ये कुन प्रयोजनका लागि कक्षाकोठा व्यवस्थापन गर्नुपर्दैन ?

- A. सकारात्मक सिकाइ वातावरण सिर्जना गर्न
- B. सिकारुलाई सिकाइप्रति जिम्मेवार बनाउन
- C. शिक्षक विद्यार्थीबीच असल सम्बन्ध विकास गर्न
- D. गृहकार्य तथा परियोजना कार्य सम्पन्न गराउन**

४३. नेपालमा सार्वजनिक ऋणमाथिको निर्भरता बढ्दै जानुको मूलभूत कारण के रहेको छ ?

A. लक्ष्यअनुरूप पुँजीगत खर्च हुन नसक्नु

B. निक्षेप र कर्जाको व्याजदर घट्दै जानु

C. व्यापार घाटा बढ्दै जानु

D. आन्तरिक स्रोत परिचालनमा सुधार हुन नसक्नु

व्याख्या: पुँजीगत खर्च हुन नसक्दा सार्वजनिक ऋणमाथिको निर्भरता बढ्छ।

४४. शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ अनुसार शिक्षक सेवा आयोगले कार्यक्षमताको आधारमा बढुवाको लागि सम्बन्धित विषयमा अनुसन्धान गरे बापत अधिकतम कति अंक दिन सकिने व्यवस्था छ ?

A. १५ अंक

B. १२ अंक

C. १० अंक

D. ५ अंक

४५. कक्षाकोठामा सिकाइको सहज स्थानान्तरण भयो भने त्यहाँ कुन तत्वले प्रभाव पारेको हुन्छ ?

A. विषयवस्तुको प्रकृति

B. शिक्षण विधि

C. विषयवस्तु सङ्गठन

D. सिकाइ प्रक्रिया

व्याख्या: विषयवस्तुको प्रकृति र समानताले सिकाइ स्थानान्तरणमा प्रभाव पार्छ।

४६. कक्षा १ मा पढ्ने कुनै विद्यार्थीले नेपाली भाषामा 'कान' भन्दा शरीरको अङ्ग भन्ने नबुझी अर्कै धारणा बनाए भने तिनलाई सही धारणा दिने गरी सिकाइ व्यवस्थापन गर्ने शिक्षकले के प्रयोग गर्नुपर्छ ?

A. चित्र र शब्द

B. शब्द र उच्चारण

C. चित्र र मातृभाषा

D. मातृभाषा र उच्चारण

४७. नेपालका कुन कुन ठाउँलाई क्रमशः वर्थिङ हब (Birthing Hub) र वेडिङ हब (Wedding Hub) को रूपमा प्रवर्द्धन गर्ने विषय आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएको छ ?

A. लुम्बिनी र जनकपुर

- B. पोखरा र विराटनगर
- C. भरतपुर र नेपालगञ्ज
- D. धरान र धुलिखेल

४८. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले व्यवस्था गरेको नयाँ प्रकारको विद्यालय तलको मध्ये कुनचाहिँ हो ?

- A. सामुदायिक विद्यालय
- B. सहकारी विद्यालय**
- C. परम्परागत तथा धार्मिक विद्यालय
- D. संस्थागत विद्यालय

४९. शिक्षकले तलका मध्ये कुन उपाय प्रयोग गरेर विद्यार्थीमा उत्प्रेरणा जगाउन सक्छन् ?

- A. कामको परिणाम बारे जानकारी दिएर**
- B. दण्ड र दोषारोपण गरेर
- C. आवश्यकता पूर्ति गरिदिएर
- D. गृहकार्य र परियोजना कार्य दिएर

व्याख्या: पृष्ठपोषण (Feedback) ले उत्प्रेरणा जगाउन मद्दत गर्छ।

५०. कक्षा शिक्षणमा कुनै एकजना समस्यामूलक विद्यार्थीको बारेमा गुणात्मक तथ्य प्रमाण खोजेर गहन अध्ययन गरी उसको सिकाइ सुधारका लागि कक्षाकोठामा नयाँ शिक्षण कला प्रयोग गरिने शैक्षिक अनुसन्धान कस्तो प्रकारको अनुसन्धान हो ?

- A. कार्यमूलक अनुसन्धान
- B. घटना अध्ययन**
- C. प्रयोगात्मक अनुसन्धान
- D. व्यावहारिक अध्ययन